

A VALÓSZÍNŰSÉGI GONDOLKODÁS PEDAGÓGIAI MODELLJE

Nagy Dóra

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: képességvizsgálat, valószínűségi gondolkodás, feladatlap-fejlesztés

A valószínűségi eseményekkel kapcsolatos gondolkodási stratégiákat már több hazai és külföldi kutatásban is vizsgálták. Az összefüggések rendszerében ismert a valószínűségi következtetések elhelyezkedése (Nagy, 2004), ezzel kapcsolatosan ismerjük a korrelatív gondolkodás típusait és fejlődésnek lépéseit (Bán, 1995), továbbá a kombinatív képesség fejlődésének teljes körű vizsgálatakor is előfordultak valószínűségeken, véletlenül alapuló problémák (Csapó, 2001). Magyarországon kifejezetten a valószínűségi gondolkodás felépítését, fejlődését célzó vizsgálat eddig nem folyt. A külföldi vizsgálatok közül több is foglalkozott kifejezetten a valószínűségi gondolkodás elemeivel (Way, 2001), fejlesztésének lehetőségeivel (Fischbein, 1975), illetve felépítésével (Green, 2005), mégpedig főként matematikai szempontból. Az említett kutatások eredményeképpen létrejött a valószínűségi gondolkodás egy átfogó, rendszerszemléletű modellje (Polaki, 2005), amelyből azonban hiányoznak az általános, nem szorosan a matematika tudományához kötődő szempontok, illetve empirikus eredmények sem támasztják alá a modell érvényességét.

Egy pontos, általános érvényű valószínűségigondolkodás-modell kidolgozását már korábban megkíséreltük (Nagy, 2008). A modell érvényességének vizsgálatára, illetve pontosítására a későbbiekben egy átfogó empirikus vizsgálatot tervezünk. Az előadás során az elővizsgálat eredményeit és tapasztalatait mutatjuk be.

A vizsgálat fő célja a modell érvényességének vizsgálata és egy nagy mintaelemszámú felmérés előkészítése volt. A vizsgálatot papír-ceruza alapon végeztük egy három feladatból álló feladatlapmal, melyben minden feladat 4 részkérdést tartalmazott a valószínűségigondolkodás-modell szerinti fejlődési szinteknek megfelelően. A nyílt végű feladatokban az adatokat rajzos, táblázatos és szöveges formátumban adtuk meg. A vizsgálatban két szegedi gimnázium 9. (30–34 fő) és 11. (33–35 fő) évfolyamos tanulói vettek részt. A kis elemszám miatt az eredmények komolyabb összefüggések feltárására nem alkalmasak, a feladatok továbbfejlesztését szolgálták.

Az elemzés során hagyományos statisztikai és kvalitatív módszereket is használtunk. Kiderült, hogy a vizsgált diákok valószínűségi gondolkodása az évek során nem fejlődik, és csak néhányan érik el a legmagasabb fejlődési szintet. Ez a tendencia a nemzetközi vizsgálatok eredményeivel megegyezik.

A további tervek között szerepel, hogy az előmérés során megszerzett tapasztalatok felhasználásával egy nagy elemszámú, feleletválasztásos, megbízható tesztet készítsünk, kipróbáljunk, melynek segítségével közelebb juthatunk a valószínűségi gondolkodás egy pontos, megbízható pedagógiai modelljéhez.